

SLOVENSKÁ REPUBLIKA

UZNESENIE

Ústavného súdu Slovenskej republiky

II. ÚS 195/2015-12

Ústavný súd Slovenskej republiky na neverejnom zasadnutí 26. marca 2015 v senáte zloženom z predsedu Sergeja Kohuta, zo sudkyne Ľudmily Gajdošíkovej a sudcu Lajosa Mészárosa (sudca spravodajca) predbežne prerokoval sťažnosť [REDAKOVANÉ], [REDAKOVANÉ] zastúpeného advokátom [REDAKOVANÉ], Advokátska kancelária, [REDAKOVANÉ], vo veci namietaného porušenia čl. 20, čl. 46 ods. 1 a čl. 48 ods. 2 Ústavy Slovenskej republiky, ako aj čl. 6 ods. 1 Dohovoru o ochrane ľudských práv a základných slobôd rozsudkom Najvyššieho súdu Slovenskej republiky sp. zn. 1 Cdo 230/2012 zo 14. augusta 2014 a takto

r o z h o d o l :

Sťažnosť [REDAKOVANÉ] o d m i e t a ako zjavne neopodstatnenú.

O d ô v o d n e n i e :

I.

Ústavnému súdu Slovenskej republiky (ďalej len „ústavný súd“) bola 2. marca 2015 doručená sťažnosť [REDAKOVANÉ], [REDAKOVANÉ] (ďalej len „sťažovateľ“), vo veci namietaného porušenia čl. 20, čl. 46 ods. 1 a čl. 48 ods. 2 Ústavy Slovenskej republiky (ďalej len „ústava“), ako aj čl. 6 ods. 1 Dohovoru o ochrane ľudských práv a základných slobôd (ďalej len „dohovor“) rozsudkom Najvyššieho súdu Slovenskej republiky (ďalej len „najvyšší súd“) sp. zn. 1 Cdo 230/2012 zo 14. augusta 2014. Sťažnosť bola odovzdaná na poštovú prepravu 21. februára 2015.

Zo sťažnosti vyplýva, že sťažovateľ podal 29. septembra 2005 žalobu proti [REDAKOVANÉ] (ďalej len „pôvodný žalovaný“) o náhradu škody spôsobenej pôvodným žalovaným pri dopravnej nehode 27. septembra 2003. Rozsudkom Okresného súdu Čadca (ďalej len „okresný súd“) sp. zn. 6 C 171/2005 z 3. apríla 2007 bola sťažovateľovi priznaná náhrada škody vo výške 272 300 Sk (9 038,70 €). Na základe odvolania pôvodného žalovaného, ako aj vedľajšieho účastníka – spoločnosti Kooperatíva poisťovňa, a. s. (ďalej len „vedľajší účastník“), Krajský súd v Žiline (ďalej len „krajský súd“) rozsudok okresného súdu zrušil. Ďalším rozsudkom okresného súdu sp. zn. 6 C 171/2005 zo 17. júla 2008 bola sťažovateľovi priznaná náhrada škody vo výške 230 375 Sk (7 647,05 €), teda suma znížená o tých 41 925 Sk (1 391,66 €), ktoré vedľajší účastník po podaní žaloby sťažovateľovi uhradil. Rozsudkom krajského súdu sp. zn. 6 Co 333/2008 z 25. novembra 2009 bol rozsudok okresného súdu zmenený tak, že žaloba sťažovateľa bola zamietnutá. Na základe dovolania sťažovateľa uznesením najvyššieho súdu sp. zn. 1 Cdo 40/2010 z 26. júla 2011 bol rozsudok krajského súdu zrušený a vec mu bola vrátená na ďalšie konanie.

Pôvodný žalovaný počas konania zomrel, a preto krajský súd v novom odvolacom konaní už konal s novými žalovanými [REDAKOVANÉ] a [REDAKOVANÉ] (ďalej len „noví žalovaní“), teda s dedičmi po pôvodnom žalovanom. Rozsudkom krajského súdu sp. zn. 6 Co 356/2011 z 27. júna 2012 bol rozsudok okresného súdu znova zmenený tak, že žaloba sťažovateľa bola zamietnutá. Podľa názoru krajského súdu po smrti pôvodného žalovaného bolo dedičské konanie po ňom podľa § 175h ods. 2 Občianskeho súdneho poriadku (poručiteľ zanechal majetok nepatrnej hodnoty, ktorý bol vydaný tomu, kto sa postaral o pohreb, pozn.) zastavené. Keďže podľa § 470 ods. 1 Občianskeho zákonníka dedič zodpovedá do výšky ceny nadobudnutého dedičstva za primerané náklady spojené s pohrebom poručiteľa a za poručiťelove dlhy, ktoré na neho prešli poručiťelovou smrťou, a keďže pôvodný žalovaný zanechal iba majetok nepatrnej hodnoty, noví žalovaní ako dedičia žiaden majetok po pôvodnom žalovanom nenadobudli. Preto na nich ani nemohla prejsť povinnosť uhradiť prípadné dlhy pôvodného žalovaného.

Rozsudkom najvyššieho súdu sp. zn. 1 Cdo 230/2012 zo 14. augusta 2014 bolo dovolanie sťažovateľa proti rozsudku krajského súdu zamietnuté. Podľa najvyššieho súdu krajský súd správne posúdil otázku zodpovednosti za dlhy poručiťľa.

Podľa názoru sťažovateľa všeobecné súdy opomenuli tú právnu skutočnosť, že popri dlhoch pôvodného žalovaného je tu aj nárok na odškodnenie, ktorý vyplýva zo zákonného poistenia motorových vozidiel v zmysle zákona č. 381/2001 Z. z. o povinnom zmluvnom poistení zodpovednosti za škodu spôsobenú prevádzkou motorového vozidla a o zmene a doplnení niektorých zákonov v znení neskorších predpisov (ďalej len „zákon o poistení zodpovednosti“). Nemožno teda poukazovať iba na dlhy pôvodného žalovaného bez toho, aby sa súdy zaoberali aj existenciou zákonného nároku vyplývajúceho zo zákona o poistení zodpovednosti. Vedľajší účastník totiž v tomto prípade neručí za veriteľa – poistenca, t. j. za toho, kto spôsobil škodu, ale plní priamo poškodenému. Dlh pôvodného žalovaného v čase jeho smrti neexistoval, pretože povinnosť zaplatiť ďalšie zvýšenie odškodnenia za škodu na zdraví vzniká až na základe právoplatného rozhodnutia súdu určujúceho konkrétnu výšku odškodnenia. Preto tento dlh ani nemohol byť zahrnutý do pasív dedičstva. Naproti tomu však existoval nárok sťažovateľa voči pôvodnému žalovanému na náhradu škody, ako aj nárok poistenca voči poisťovni, aby táto vzniknutú škodu uhradila namiesto neho.

Sťažovateľ žiada vydať tento nález:

„Základné právo sťažovateľa [REDAKOVANÉ] (...) uvedené v čl. 46 ods. 1, § 48 ods. 2, čl. 20 Ústavy SR a čl. 6 ods. 1 Dohovoru o ochrane ľudských práv a základných slobôd rozsudkom Najvyššieho súdu SR č. k. 1Cdo 230/2012 zo dňa 14.8.2014 bolo porušené.

Rozsudok Najvyššieho súdu SR č. k. 1Cdo 230/2012 zo dňa 14.8.2014 sa zrušuje a vec sa mu vracia na ďalšie konanie.

Sťažovateľovi rade sa priznáva náhrada trov právneho zastúpenia vo výške 296,44 eur (2 úkony á 139,83 eur - prevzatie zastúpenia vrátane prvej porady s klientom, podanie ústavnej sťažnosti + 2 x režijný paušál á 8,39 eur), ktoré je Najvyšší súd SR

povinný zaplatiť na účet advokáta [REDACTED], advokáta, do dvoch mesiacov od právoplatnosti nálezu.“

II.

Z rozsudku krajského súdu sp. zn. 6 Co 356/2011 z 27. júna 2012 vyplýva, že ním bol zmenený rozsudok okresného súdu č. k. 6 C 171/2005-205 zo 17. júla 2008 tak, že žaloba o zaplatenie sumy 230 375 Sk bola zamietnutá. Podľa názoru krajského súdu dlhy pôvodného žalovaného neprešli na nových žalovaných, keďže títo žiadni majetok po ňom nenadobudli. Pokiaľ sťažovateľ argumentoval tým, že aj za danej situácie možno novým žalovaným uložiť povinnosť nahradiť škodu, pretože by im žiadna povinnosť na plnenie nevznikla, keďže by škodu za nich uhradil vedľajší účastník, nemožno s týmto názorom súhlasiť. Ak chcel sťažovateľ dosiahnuť plnenie od vedľajšieho účastníka, mohol takýto nárok uplatniť v zmysle § 15 zákona o poistení zodpovednosti. Pri uplatnení takého nároku by mal poisťovateľ (vystupujúci v konaní ako vedľajší účastník) rovnaké postavenie ako osoba, ktorá škodu spôsobila, a sťažovateľ by mohol požadovať náhradu vzniknutej škody. V povinnom zmluvnom poistení platí totiž zásada, podľa ktorej poškodený môže náhradu škody požadovať buď od škodcu, alebo od poisťovateľa v rámci priameho nároku. Poškodený má síce právo na plnenie tak proti škodcovi, ako aj proti jeho poisťovateľovi, avšak plnenie môže dostať iba raz. Ide teda o situáciu, keď jeden subjekt má nárok na to isté plnenie proti dvom subjektom, avšak proti každému z nich z iného právneho dôvodu. Proti škodcovi ide o nárok na náhradu škody. Proti poisťovateľovi ide o osobitné právo na plnenie založené na ustanovení § 15 zákona o poistení zodpovednosti. Postavenie škodcu a jeho poisťovateľa voči poškodenému je v takom prípade obdobné postaveniu dlžníka a ručiteľa voči veriteľovi, t. j. ide o dva záväzky zaplatiť veriteľovi ten istý dlh, pričom veriteľ nemôže dostať to isté plnenie dvakrát. Ich vzájomný vzťah je taký, že v tom rozsahu, v akom splnil dlh veriteľovi jeden z nich, zaniká dlh, a tým aj povinnosť druhého. Ak mohol eventuálne vzniknúť nárok sťažovateľa priamo voči vedľajšiemu účastníkovi, nemohol súd len na

základe takejto skutočnosti vyvodíť nárok sťažovateľa voči novým žalovaným, pretože to nedovoľuje stav vyplývajúci z ustanovenia § 470 Občianskeho zákonníka.

Z rozsudku najvyššieho súdu sp. zn. 1 Cdo 230/2012 zo 14. augusta 2014 vyplýva, že ním bolo zamietnuté dovolanie sťažovateľa proti rozsudku krajského súdu sp. zn. 6 Co 356/2011 z 27. júna 2012. Podľa názoru najvyššieho súdu dedičstvo sa nadobúda smrťou poručiteľa, pričom dedič zodpovedá do výšky nadobudnutého dedičstva za poručiťelove dlhy, ktoré na neho prešli poručiťelovou smrťou (§ 460 a § 470 ods. 1 Občianskeho zákonníka). Ak poručiťel nezanechal majetok, súd konanie zastaví (§ 175h ods. 2 Občianskeho súdneho poriadku). V danom prípade preto krajský súd správne posúdil otázku zodpovednosti za dlhy pôvodného žalovaného, pretože ak smrťou poručiťeľa majú prejsť dlhy na dediča, musí byť tento prechod dlhov spojený so súčasným prechodom majetkových práv na osobu, ktorá má vo vzťahu k tretím osobám nahradiť poručiťeľa. Podmienkou zodpovednosti za dlhy poručiťeľa je preto existencia vecí a práv, ktoré majú majetkovú hodnotu. V prípade nepatrného majetku nemá kto za dlhy poručiťeľa zodpovedať.

III.

Podľa čl. 127 ods. 1 ústavy ústavný súd rozhoduje o sťažnostiach fyzických osôb alebo právnických osôb, ak namietajú porušenie svojich základných práv alebo slobôd alebo ľudských práv a základných slobôd vyplývajúcich z medzinárodnej zmluvy, ktorú Slovenská republika ratifikovala a bola vyhlásená spôsobom ustanoveným zákonom, ak o ochrane týchto práv a slobôd nerozhoduje iný súd.

Ústavný súd podľa § 25 ods. 1 zákona Národnej rady Slovenskej republiky č. 38/1993 Z. z. o organizácii Ústavného súdu Slovenskej republiky, o konaní pred ním a o postavení jeho sudcov v znení neskorších predpisov (ďalej len „zákon o ústavnom súde“) každý návrh predbežne prerokuje na neverejnom zasadnutí bez prítomnosti navrhovateľov. Pri predbežnom prerokovaní každého návrhu ústavný súd skúma, či dôvody

uvedené v § 25 ods. 2 zákona o ústavnom súde nebránia jeho prijatiu na ďalšie konanie. Podľa tohto ustanovenia návrhy vo veciach, na ktorých prerokovanie nemá ústavný súd právomoc, návrhy, ktoré nemajú náležitosti predpísané zákonom, neprípustné návrhy alebo návrhy podané niekým zjavne neoprávneným, návrhy podané oneskorene, ako aj návrhy zjavne neopodstatnené môže ústavný súd na predbežnom prerokovaní odmietnuť uznesením bez ústneho pojednávania.

Sťažnosť treba považovať za zjavne neopodstatnenú.

O zjavnej neopodstatnenosti návrhu možno hovoriť vtedy, keď namietaným postupom orgánu štátu alebo jeho rozhodnutím nemohlo vôbec dôjsť k porušeniu toho základného práva alebo slobody, ktoré označil navrhovateľ, a to buď pre nedostatok vzájomnej príčinnej súvislosti medzi označeným postupom alebo rozhodnutím orgánu štátu a základným právom alebo slobodou, porušenie ktorých sa namietalo, prípadne z iných dôvodov. Za zjavne neopodstatnený návrh preto možno považovať ten, pri predbežnom prerokovaní ktorého ústavný súd nezistil žiadnu možnosť porušenia označeného základného práva alebo slobody, realnosť ktorej by mohol posúdiť po jeho prijatí na ďalšie konanie (m. m. I. ÚS 66/98, I. ÚS 110/02, I. ÚS 88/07).

Podľa konštantnej judikatúry ústavný súd nie je súčasťou systému všeobecných súdov, ale podľa čl. 124 ústavy je nezávislým súdnym orgánom ochrany ústavnosti. Pri uplatňovaní tejto právomoci ústavný súd nie je oprávnený preskúmať a posudzovať ani právne názory všeobecného súdu, ani jeho posúdenie skutkovej otázky. Úlohou ústavného súdu totiž nie je zastupovať všeobecné súdy, ktorým predovšetkým prislúcha interpretácia a aplikácia zákonov. Úloha ústavného súdu sa obmedzuje na kontrolu zlučiteľnosti účinkov takejto interpretácie a aplikácie s ústavou alebo kvalifikovanou medzinárodnou zmluvou o ľudských právach a základných slobodách. Posúdenie veci všeobecným súdom sa môže stať predmetom kritiky zo strany ústavného súdu iba v prípade, ak by závery, ktorými sa všeobecný súd vo svojom rozhodovaní riadil, boli zjavne neodôvodnené alebo arbitrárne. O arbitrárnosti (svojevôli) pri výklade a aplikácii zákonného predpisu všeobecným súdom by

bolo možné uvažovať len v prípade, ak by sa tento natoľko odchyľil od znenia príslušných ustanovení, že by zásadne poprel ich účel a význam (mutatis mutandis I. ÚS 115/02, I. ÚS 12/05, I. ÚS 352/06).

Podľa názoru ústavného súdu argumentácia najvyššieho súdu v spojení s argumentáciou krajského súdu je dostatočná a presvedčivá. Nejaví známky arbitrárnosti, ale ani zjavnej neodôvodnenosti. Skutočnosť, že sťažovateľ má na vec odlišný právny názor, neznamená sama osebe porušenie označených práv.

Ústavný súd považuje za potrebné poukázať predovšetkým na ustanovenie § 15 ods. 1 zákona o poistení zodpovednosti, podľa ktorého náhradu škody uhrádza poisťovateľ poškodenému. Poškodený je oprávnený uplatniť svoj nárok na náhradu škody priamo proti poisťovateľovi a je povinný tento nárok preukázať.

Z citovaného ustanovenia vyplýva (ako na to správne poukazuje krajský súd), že sťažovateľ mal na výber, či sa bude domáhať nároku na náhradu škody voči pôvodnému žalovanému alebo osobitného nároku na plnenie podľa § 15 zákona o poistení zodpovednosti voči poisťovateľovi (v konaní vystupujúcemu ako vedľajší účastník), prípadne oboch nárokov. Sťažovateľ sa rozhodol pre prvú možnosť, keď nárok uplatnil iba voči pôvodnému žalovanému a poisťovateľa označil nie ako žalovaného, ale len ako vedľajšieho účastníka. Za takéhoto stavu mali a mohli všeobecné sudy meritórne skúmať iba nárok uplatnený voči pôvodnému žalovanému. Keďže tento v priebehu konania zomrel so zanechaním iba nepatrného majetku, nemohli už noví žalovaní za jeho dlh zodpovedať, keďže žiaden majetok po ňom nezdedili. Otázku možnej priamej zodpovednosti poisťovateľa (vedľajšieho účastníka) podľa § 15 zákona o poistení zodpovednosti skúmať nemohli, keďže sťažovateľ takýto nárok neuplatnil.

Za daného stavu nemožno procesný nedostatok vyplývajúci z rozhodnutia sťažovateľa uplatniť nárok len voči pôvodnému žalovanému zhojiť tými právnymi úvahami, ktoré teraz sťažovateľ uplatňuje. Ústavný súd má na mysli najmä úvahu, podľa ktorej

rozsudok súdu o povinnosti nahradiť ďalšiu škodu má mať konštitutívny význam, čo by znamenalo, že uplatnený nárok nemohol patriť do dedičstva po pôvodnom žalovanom, pretože mal vzniknúť až neskôr. V skutočnosti rozhodnutiami súdov nároky na náhradu škody nevznikajú, pretože súdy iba deklarujú ich existenciu, ktorá je od času rozhodovania súdu nezávislá.

Berúc do úvahy uvedené skutočnosti, ústavný súd rozhodol podľa § 25 ods. 2 zákona o ústavnom súde tak, ako to vyplýva z výroku tohto uznesenia.

P o u č e n i e : Proti tomuto rozhodnutiu nemožno podať opravný prostriedok.

V Košiciach 26. marca 2015